

Hoofdzakelijk haar

HEDEN, VERLEDEN EN

TOEKOMST VAN HAAR.

Een praktische handleiding

Drs. Rob G.A. Aaldijk

Hans J. Diks

INHOUDSOPGAVE

	Woord vooraf
	Inleiding
Hoofdstuk 1	Oudheid
Hoofdstuk 2	Middeleeuwen tot ±1850
Hoofdstuk 3	Na de Industriële Revolutie
	Samenvatting
Hoofdstuk 4	Uw haaruitval verklaard
Hoofdstuk 5	Preventie, hoe verdere haaruitval te voorkomen
Hoofdstuk 6	Niet medische oplossingen
Hoofdstuk 7	Diverse medische oplossingen
Hoofdstuk 8	De huidige stand van zaken bij haartransplantatie, FUE en FUT
Hoofdstuk 9	Een blik in de toekomst
Hoofdstuk 10	Wetenswaardigheden
	Nuttige adressen
	Literatuur
	Verantwoording illustraties

UITGEVERIJ: HAARPLAZA SERVICES B.V. ,

E-mail: hans@haarconsument.nl

Internet: www.haarconsument.nl

CIP-GEGEVENS KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK, DEN HAAG

Aaldijk, Rob G.A. en Diks, Hans J.

Hoofdzakelijk haar: heden, verleden en toekomst van het gebrek aan haar.

Een praktische handleiding.

- Ill. foto's opg.
- Met lit. opg.

ISBN 90-801854-1-8

SISO UDC

Trefw: kaalhoofdigheid

1^e uitgave: 1994, print.

2^e uitgave: 2000, print

3^e uitgave: 2011, e-boek

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande, schriftelijke toestemming van de auteurs.

Copyright: Haarplaza Services /1994/2000/2012

Woord Vooraf

In de meer dan 45 jaren dat ik mij hoofdzakelijk met haaruitval bezighoud, heb ik regelmatig gedacht dat het goed zou zijn als iemand eens een boek zou schrijven dat als handleiding zou kunnen dienen voor iemand die iets aan zijn haaruitval wil gaan doen.

Speciaal de medische kant van de behandelingen tegen haaruitval zouden dan meer aandacht krijgen.. Artsen zelf adverteren immers over het algemeen niet, zodat de 'cliënt-patiënt' niet weet wat er wel of niet mogelijk is. Klinieken adverteren wel maar die benaderen haarbehandelingen veelal commerciëler.

Het overkomt mij regelmatig dat iemand tegen mij zegt dat hij of zij niet geweten heeft dat bijvoorbeeld haartransplantatie ook in Nederland mogelijk is. Als ik dan vertel dat wij dit al vanaf 1978 doen dan is diegene vaak enorm verbaasd. Ook is men meestal verbaasd te horen dat haar van een haartransplantatie normaal groeit en dan ook regelmatig moet worden geknipt.

Nadat ik besloten had om zelf maar een boek te gaan schrijven, -het was intussen 1993 geworden- ontmoette ik Rob Aaldijk, een historicus die met het idee speelde aandacht te gaan besteden aan haaruitval vanuit zijn eigen vakgebied, dus voor wat betreft het verleden. Het leek niet meer dan logisch dat wij besloten onze krachten te bundelen en het boek samen te schrijven. Hij het verleden, ik het heden en de toekomst.

Het resultaat, een praktische handleiding met een historische inleiding, ligt (er) voor u. Naast mijn werkzaamheden op het gebied van haaraanvullingen ben ikzelf ook cliënt geweest.. In 1992 heb ik een micro-haartransplantatie gehad. Anders dan bij de meeste mannen begon bij mij de haaruitval pas na mijn veertigste jaar. Gelukkig kon ik daardoor wel van de nieuwste technieken profiteren.

Mijn dank gaat uit naar Rob Aaldijk maar ook dr. Daniël Llorens uit Barcelona verdient mijn dank aangezien hij veel heeft gedaan om de technieken van haartransplantatie te verbeteren. Uiteraard mag ik dr. O'tar Norwood niet vergeten. Speciaal zijn adviezen die ik tijdens mijn bezoek aan de Verenigde Staten van deze pionier in medische haarbehandelingen mocht ontvangen, zijn waardevol gebleken voor het voltooien van dit boek. Even vanzelfsprekend geldt mijn dank voor dr. Carlos Uebel uit Brazilië, die ik heb mogen ontmoeten in Berlijn, voor zijn openheid en het beschikbaar stellen van foto's. Ook Hans Schwarzkopf GmbH in Duitsland, eveneens voor het belangeloos beschikbaar stellen van foto's. Als laatste bedank ik Ruud Dorland, arts te Rotterdam voor mijn 'nieuwe haar' en voor leesbare aantekeningen. Iets apart voor een arts.

Hans J.Diks,

Inleiding

Drs Rob G.A. Aaldijk

O HAEREN VAN HET DIERBAER HOOFT, MYN HOOP HELAES! TE VROEG ONTROOFT [...]

(Joan de Haes, 1711)

Kaalhoofdigheid is zo oud als de mens zelf. Vergeleken met andere soorten beschikt de homo sapiens al over weinig haar. Maar de denkende mens is zich als enige ook bewust van de toestand van zijn vacht. Wie weet wat de kalende grotbewoner dacht als hij in een meertje zijn schedel onderzocht? De geschiedschrijvers hebben echter altijd bronnen nodig om achter de feiten te komen. Helaas hebben de mensen uit de oertijd niets nagelaten wat ons een indruk kan geven van hun gedachten over kaalheid. Pas de eerste grote culturen lieten materiaal achter dat kaalhoofdigheid aantoont.

Al weten wij nu al zo'n 4000 jaar van alles over het verlies van haar, nog steeds bestaan er volop misverstanden over. Soms berusten die misverstanden op de geheel of gedeeltelijk onjuiste theorieën die in de loop der eeuwen over kaalheid zijn bedacht. Meestal is de oorzaak echter het taboe dat in de westerse samenleving nog steeds op kaalhoofdigheid rust. Het is nu eenmaal erg moeilijk om aan informatie over het onderwerp te komen. In dit boekje wordt de kaalhoofdigheid en haar geschiedenis juist eens in de schijnwerpers gezet.

Hoe reageert de mens door de eeuwen heen op het feit dat zijn of haar haar dunner wordt? Dat is de vraag die hier centraal staat. Aan de hand van deze vraag komen zowel de oorzaken van, de verklaringen voor, als de remedies tegen kaalheid en haaruitval aan bod.

Bij het thema oorzaken maak ik onderscheid tussen opzettelijke en niet-opzettelijke kaalhoofdigheid. De eerste vorm wordt vaak vergeten als het onderwerp ter sprake komt. Het is voor velen niet gemakkelijk zich voor te stellen dat iemand zich opzettelijk van zijn hoofdhaar ontdoet. Toch zijn er motieven te vinden die zo'n drastische maatregel verklaren. In sommige perioden werd hij zelfs massaal toegepast. In het algemeen kwam of komt opzettelijke kaalhoofdigheid voor:

- Om godsdienstige redenen;
- Met het oog op hygiëne;
- Om op te vallen.

DE ONOPZETTELIJKE KAALHOOFDIGHEID DAARENTEGEN KWAM OF KOMT VOOR:

- Door het samengaan van erfelijke invloed en invloed van hormonen;
- Door slechte hoofdhygiëne;
- Wegens ouderdom;
- Door ziekten, brandwonden;

- Door bijwerking van medicijnen of therapieën;
- Door anderen.

AL DEZE OORZAKEN WORDEN IN DE HOOFDSTUKKEN TOEGELICHT, WAAR MOGELIJK MET VOOR-
BEELDEN UIT DE GESCHIEDENIS.

Theorievorming over kaalhoofdigheid is een tweede thema dat steeds in het verhaal terugkeert. Haarverlies is eeuwenlang onderwerp van speculatie geweest. Pas met de komst van de moderne medische wetenschap begint het raadsel veel van zijn geheimen prijs te geven, zoals we nog zullen zien. Theorie'n maken op hun beurt de weg vrij voor oplossingen van het probleem. Maar: als de theorie niet klopt laat de oplossing meestal ook te wensen over. Ook deze situatie komen we nog veel tegen.

Natuurlijk is kaalhoofdigheid onlosmakelijk verbonden met de haardos: kaalheid is het ontbreken van haar. De kalende mens zelf zal zijn kaalheid echter vaak ervaren als het gemis aan haar. Een geschiedenis van de kaalhoofdigheid is daarom voor een deel de geschiedenis van de wens naar meer haar.

Afb.1 Gravure uit Jacob Cats' "Spiegel van den ouden en nieuwen tijd" Cats merkt hier op dat eenieder klaagt als hij zijn haar verliest, of hij nu veel of weinig haar bezit.

In de literatuur wordt kaalhoofdigheid vooral aangetroffen in medische verhandelingen of verborgen in werken over haarmode. Maar er zijn nog andere invalshoeken denkbaar. Een psychologische, bijvoorbeeld. Werd kaalheid vroeger als probleem ervaren, of juist niet? Of een economische invalshoek: waar een probleem is bestaat een behoefte; op een behoefte wordt vervolgens vaak ingesprongen door de commerciële sector. Ook vanuit de godsdiensten is vaak gereageerd op kaalhoofdigheid. Een sociale invalshoek vinden we terug in die gevallen waar haarverlies (opzettelijk of niet) een betekenis heeft voor de omgang van een persoon met andere mensen. Het is niet moeilijk voor te stellen dat de meeste invalshoeken op een of andere manier met elkaar te maken hebben.

Hoofdstuk 1, Oudheid

DE VROEGSTE BESCHAVINGEN

Het eerste bewijs van kaalhoofdigheid in de geschiedenis is meer dan 4000 jaar oud. Het wordt genoemd in het oudste medische document ter wereld, dat in Egypte is gevonden. Het gaat hier om de naar zijn ontdekker genoemde 'papyrus Ebers'. Op dit lange, dicht beschreven papyrusvel is een grote hoeveelheid medische kennis terug te vinden, die de oude Egyptenaren op deze manier aan volgende generaties wilden doorgeven. Tussen de grote hoeveelheid geneesmiddelen vinden we ook recepten voor middelen tegen kaalhoofdigheid. Waaruit we meteen mogen afleiden dat kaalhoofdigheid door de oude Egyptenaren als een ziekte of in ieder geval als een lichamelijk probleem werd ervaren.

De ingrediënten van deze haargroeimiddelen zullen ons tegenwoordig niet meer zo aanspreken. Zo werd de Egyptenaren die last hadden van kale plekken op het hoofd aangeraden een olie op die plekken aan te brengen waarin de verbrande stekels van een stekelvarken waren verwerkt. Voor totale kaalhoofdigheid werd een combinatie van dierlijke vetten aangeraden: de kaalhoofdige moest dan de vetten van leeuwen, nijlpaarden, krokodillen, katten, slangen en ibissen (vogels) mengen en op het hoofd aanbrengen. Uit ongeveer dezelfde tijd stamt een door archeologen opgegraven recept tegen kaalheid, dat door de moeder van de Egyptische koning Chata (er waren nog geen farao's!) werd gebruikt. Het hoofd moest daarbij krachtig worden ingewreven met een mengsel van gemalen en in olie gekookte hondenpoten, dadels en ezelshoeven.

De vraag is of deze middeltjes enig effect hadden. Helaas vinden we daarvan in de bronnen niets terug. Zeker is, dat aan de ingrediënten een magische werking werd toegeschreven. Bijna alle grondstoffen van de Egyptische haargroeimiddelen hebben namelijk twee dingen gemeen. Het gaat telkens om stoffen en delen van dieren die of heilig zijn (in Egypte de krokodil, de kat, de ibis enzovoorts) of harig, of allebei. Het was waarschijnlijk letterlijk de bedoeling dat de harigheid van het dier overging op de mens. Of dat het heilige dier zijn aandacht op het kale hoofd vestigde en de haargroei spontaan bevorderde. Maar haargroeimiddelen waren in het oude Egypte niet de meest populaire methode om kaalheid te bestrijden. De Egyptenaar zou zijn kaalhoofdigheid in de eerste plaats verbergen.

In het British Museum te Londen is op de Egyptische afdeling onder andere een vrouwenpruik te bewonderen. Het bijzondere aan deze pruik is dat ze 3400 jaar geleden in Egypte werd gemaakt. Uit dezelfde tijd zijn ook pruikenstandaards bekend. In het oude Egyptische rijk kwam het dragen van pruiken op grote schaal voor. Een van de redenen was ongetwijfeld het verbergen van kaalhoofdigheid, maar dat verklaart natuurlijk niet alleen het wijdverspreide gebruik van de pruiken-dracht. Pruiken vervingen vaak ook het eigen haar: dat werd afgeschoren. Waarom deden de Egyptenaren dit?

Het bezoek van een vreemdeling aan het Nijldal licht voor ons een tipje van de sluier op. Van de oud-Griekse wijsgeer Pythagoras wordt namelijk verteld dat hij als 'toerist' in Egypte omstreeks 530 voor Christus zoveel last kreeg van ongedierte dat hij zijn haar afschoor en een pruik ging dragen, zoals de Egyptenaren zelf deden.

Het boekje is opgebouwd uit vier hoofdstukken, waarin in vogelvlucht achtereenvolgens de oudheid, de middeleeuwen, de periode tot ongeveer 1800 en tot slot de 19e en 20e eeuw worden behandeld. De gebruikte voorbeelden beperken zich niet tot Europa, hoewel Europese bronnen natuurlijk makkelijker toegankelijk zijn. Er is ook Nederlands materiaal bij. Na een korte samenvatting van de hoofdstukken wordt ingegaan op enkele praktische vragen over kaalhoofdigheid. Dit gebeurt aan de hand van de ervaringen van Hans Diks, die zich al vele jaren actief bezighoudt met de bestrijding van kaalhoofdigheid en er inmiddels zelf voor is behandeld.